

STAR II

PROJECT

Consolidation of Territorial and Administrative Reform

SISTEMI I MATJES SË TRANSPARENCËS DHE LLOGARIDHËNIES NË NIVELIN E VETQEVERISJES VENDORE NË SHQIPËRI

Përgatitur nga:

Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim

25 Korrik 2018

Funded by
the European Union

Suedi
Sverige

AGENZIA ITALIANA
PER LA COOPERAZIONE
ALLO SVILUPPO

REPUBLIKË E SHQIPËRI
MINISTRIA E PUNËVE
TË BRENDSHME

Schweizerische Eidgenossensch
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Empowered lives.
Resilient nations.

Hyrje

Transparenca dhe hapja e një institucioni ndaj publikut është tregues shumë i rëndësishëm për mënyrën e qeverisjes së vetë institucionit. Të qenit transparent dhe i hapur i bën qytetarët të jenë të informuar dhe të përfshirë në proceset e vendimmarrjes në nivel vendor. Në kontekstin vendor, një bashki konsiderohet e hapur kur qytetarët e kanë të mundur të jenë të pranishëm në mbledhjet e Këshillit Bashkiak dhe të paraqesin mendimet dhe rekomandimet e tyre në lidhje me vendim-marrje të mundshme. Bashkitë janë institucioni i parë ku qytetari adreson problemet e veta. Përmes një konsultimi të gjerë me qytetarët, bashkia mund të parashtojë alternativa të tjera zgjidhjeje për problemet dhe nevojat e tyre.

Në aspektin ligjor për transparencën në nivelin e vetqeverisjes vendore, Shqipëria ka një kornizë ligjore të mirë e cila ka si qëllim garantimin e institucioneve transparente në funksion të qytetarëve. Kushtetuta, Karta e Evropiane për Vetëqeverisjen Vendore, ligji për vetëqeverisjen vendore, ligji për financat e vetëqeverisjes vendore, ligji për të drejtën e informimit, ligji për njoftimin dhe konsultimin publik janë dokumentet themelore që rregullojnë transparencën e institucioneve vendore.

Bashkia, si njësi bazë e vetëqeverisjes vendore, nëpërmjet Programit të Transparencës synon t'u garantojë qytetarëve të vet të drejtën e lirisë së shprehjes për çështjet vendore, duke vendosur në dispozicion të publikut një kategori të gjerë informacionesh, mënyrat dhe afatet e publikimit të tyre si dhe procedurat për t'i aksesuar e përdorur ato. Një nga fazat e rëndësishme në sigurimin e transparencës dhe llogaridhënies në nivel vendor është edhe monitorimi i zbatimit të Programit të Transparencës. Monitorimi lejon të vlerësohet niveli i transparencës në nivel bashkie si dhe parimi i llogaridhënies vertikale dhe horizontale:

- Llogaridhënie ndaj qeverisë qendrore dhe institucioneve të ndryshme;
- Llogaridhënie ndaj qytetarëve dhe grupeve të ndryshme të interesit;
- Llogaridhënie ndaj organit përfaqësues dhe organit ekzekutiv.

Monitorimi i zbatimit të Programit të Transparencës ka dy dimensione: atë të monitorimit dhe të mbikëqyrjes nga institucionet publike dhe monitorimi nga aktorët jo-publik. Nga ana e institucioneve publike, monitorimi kryhet kryesisht nga *Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale*, i cili mbikëqyr respektimin e dispozitave të ligjit për të drejtën e informimit dhe në rastet kur vërehen mosrespektime të tyre, bën vlerësimin e kundërvajtjes dhe vendos gjobot administrative përkatëse. *Këshilli Bashkiak* mbikëqyr informimin e publikut nga ana e bashkisë duke analizuar dhe vlerësuar shkallën e zbatimit të rregullave që ai vetë ka vendosur për këtë qëllim, si edhe duke e kërkuar Kryetarin e bashkisë të raportojë për këtë qëllim. *Kryetari i bashkisë* vlerëson dhe mbikëqyr të gjithë procesin e zbatimit të programit të transparencës nga ana e administratës së bashkisë, njërive administrative dhe njërive të varësisë. *Aktorët jo-publikë* që gjithashtu monitorojnë zbatimin e Programit të Transparencës përfshijnë organizatat e shoqërisë civile, median, biznesin, qytetarët dhe grupe të ndryshme.

METODOLOGJIA: Sistemi i matjes së Transparencës dhe Llogaridhënies

Sistemi i Matjes së Transparencës dhe Llogaridhënies përfshin një grup treguesish të transparencës dhe llogaridhënies me qëllim për të matur dhe raportuar në mënyrë periodike nivelin e transparencës të secilës bashki. Një sistem i tillë i shërben kryesisht Komisionerit si një bazë standarte për të monitoruar nivelin e transparencës të secilës bashki, me qëllim për të evidentuar progresin, pikat e dobëta dhe të forta, si dhe modelet e mira, të paktën në baza vjetore. Monitorimi i parimeve të rëndësishme të qeverisjes së mirë vendore – transparencës dhe llogaridhënies – lehtëson menaxhimin e performancës së këtyre dimensioneve.

Sistemi i matjes i propozuar bazohet në matjen e shkallës së zbatimit të Programit të Transparencës, dhe si i tillë ai shoqëron Programin model të Transparencës. Si një dokument shoqërues i Programit të Transparencës ai duhet të kuptohet dhe përdoret ngushtësisht me Programin. Sistemi i Matjes bën vlerësimin objektiv të të 16 kategoritë e informacionit, të parashikuar shprehimisht në nenin 7 të ligjit Nr.119/2014 “Për të Drejtën e Informimit” të grupuar në 7 fusha kryesore. Çdo fushë vlerësimi mbart treguesit e vet përkatës. Treguesit/indikatorët sipas fushave janë përzgjedhur duke u bazuar në përgjegjësitë, kompetencat, funksionet, dhe procedurat përkatëse nën qeverisjen vendore që përcaktohen me ligjet në fuqi. Indikatorët synojnë të masin transparencën në përgjegjësitë kryesore të bashkive aty ku edhe transparenca kërkohet të jetë më e madhe. Gjithashtu, indikatorët shërbejnë për të vlerësuar dhe gatishmërinë e zyrtarëve vendor për të qenë të hapur ndaj qytetarëve dhe gjithëpërfshirës në vendim-marrje.

Për të lehtësuar procesin e vlerësimit të nivelit të transparencës dhe llogaridhënies në nivel vendor si për të nxitur aktorë të ndryshëm për t’u angazhuar në procese të tilla vlerësimi, ky dokument ofron dy alternativa të sistemit të matjes. Të dyja sistemet ndajnë të përbashkët metodologjinë kryesore të monitorimit, duke ndryshuar në mënyrën e vlerësimit të treguesve. Versioni i parë është i thjeshtë dhe lejon një vlerësim të shpejtë të treguesve bazuar në gjendjen reale të tyre në momentin e kërkimit në faqen zyrtare të internetit të bashkisë. Ndërsa, versioni i dytë është më i thelluar, më i detajuar dhe vlerëson jo vetëm publikimin ose jo të informacionit por edhe cilësitë që duhet të plotësoj informacioni i publikuar (lehtësisht i aksesueshëm, i plotë, i publikuar në afat dhe i përditësuar, lehtësisht i përdorshëm) bazuar në disa kritere të tjerë. Versioni i parë mund të krijojë mundësinë e përdorimit të menjëhershëm për shkak të lehtësisë së përdorimit dhe shpejtësisë në arritjen e përfundimeve në lidhje me përcaktimin e nivelit të transparencës. Kjo do të ishte pozitive për të patur një baseline sa më herët të jetë e mundur për analiza krahasimore në të ardhmen. Versioni i dytë mund të fillojë të zbatohet gradualisht me një angazhim të rritur të aktorëve të ndryshëm ndër vite.